

حکمت: دغدغه‌ها خیلی کمرنگ شده، نسل ما نسل خست‌های شده، امثال من با ۵۵ سال، هزار سال تجربه و عمر کرده است. واقعاً خسته‌ایم. کجای دنیا یک نسل این همه تغییرات را باید تجربه کند و خودش را از ورطه ویران‌کننده آن بیرون بکشد و سرا شود و باز ببیند که به عقب برگشته است؟ اینها درد است. نمی‌دانم چه باید کرد؟ سینمایی که حدود ۲۰ سال پیش فیلم اجتماعی گل سرسبدش بود امروز به جایگاهی رسیده است که ما فیلمسازان اجتماعی باید در صنف‌مان شرمند باشیم و سرمان پایین باشد و اعتراض هم نکنیم.

اعزاز: در این شرایط باز هم نباید ناامید شد ساختن چنین فیلم‌هایی قابل تحسین است و با وجود گستردگی شبکه‌های اجتماعی در ایجاد آگاهی حتماً تأثیرگذار خواهد شد. اگر چه برای رفع این معضل تنها راه چاره همکاری نهادهای دولتی است اما اطمینان داشته باشید که زنان در این باره صحبت و درک خواهند کرد که شکایت از فرد متجاوز حق آنهاست. ■ **با این شرایط این نگرانی ایجاد نمی‌شود که شناخت مردم از شرایط موجود و احساس ناامنی فضا، دختران را در خانواده با محدودیت بیشتری مواجه کند یعنی شبیه همین اتفاقی که در فیلم «جاده قدیم» برای شیدا دختر خانواده می‌افتد؟**

اعزاز: شرایط اجتماعی ما برای دختران احتمالاً بسیار خطرناک‌تر از پسران است و حتی قبل از دیدن این فیلم هم باید مطرح کنیم که حتی در خانواده‌هایی که به برابری دو جنس معتقد هستند نیز نظارت روی دختران به علت عدم امنیت اجتماعی بیشتر از پسران می‌باشد. تنها به آزار خیابانی یا آزار در محیط کار توجه داشته باشید که باز هم طبق شرایط موجود بیان مزاحمت‌ها و شکایت از مجرم بسیار مشکل است.

■ **بخش زیادی از مشکلاتی که مطرح شد ریشه قانونی دارد اما در فیلم‌های اجتماعی نمی‌شود به شکل مستقیم از قانون ایراد گرفت.**

حکمت: صدها فیلم باید ساخته شود. برخی بحث آسیب‌های خانوادگی و آواری را که بر سر اجتماع و خانواده ویران می‌شود مطرح کنند و بخش دیگر ضعف‌های قانونی را. همان‌طور که خشونت باز تولید می‌شود از هر زاویه نگاه، مدام باید فیلم ساخته شود تا شاید تأثیری کوچک در سلامت جامعه داشته باشد. من دلم می‌خواهد راجع به خشونت علیه زنان در شهرستان‌ها فیلم بسازم با خود مردم بومی؛ اما چه کسی از آن حمایت می‌کند، چنین فیلم‌هایی باید بروند به پستو. به نظر من این آخرین فیلم‌های سینمای اجتماعی است که ساخته می‌شود.

■ **با این شرایط اگر امروز تصمیم داشتید «زندان زنان» را بسازید چقدر احتمال ساخته شدن آن بود؟**
حکمت: الان که اعدام‌م می‌کردند. (به شوخی) آن زمان هم یکی دو روزنامه گفتند که کارگردان این فیلم باید اعدام شود. من یک سال ونیم پای فیلم ایستادم زیر بار قیمت‌هایی که پیشنهاد می‌شد تا فیلم را بخرند و نابودش کنند نرفتم و

برای آن جنگیدم. یک سال و نیم هر روز به وزارت ارشاد رفتم و در هر جا که لازم بود حاضر شدم و از فیلم دفاع کردم. اگر چه سانسور هم شد اما تأثیر داشت. همین که بچه‌های کوچک را از زندان خارج کردند یک اتفاق خوب برای آن زمان بود. سینمای اجتماعی چه با نگاه شاعرانه یا آسیب‌شناسانه همیشه گل سرسبد سینمای ایران بود اما الان دیگر نیست. کسی جرأت ساخت این فیلم‌ها را ندارد. هیچ کس حامی نیست حتی خودمان! یک زمان

دارم مدام محدودتر می‌شود.

ماfiای اکران و نه وابسته به فلان ارگان، تنهای تنها هستیم و توان ایستادن نداریم. ■ **نتیجه این که فیلمسازی مثل حسین قناعت که در حوزه کودک فعال است «لازانيا» می‌سازد و ابوالحسن داودی که جزو فیلمسازان مطرح اجتماعی است «هزارپا» و یا رخشان بنی‌اعتماد خسته از مناسبات اکران به سینمای مستند پناه می‌برد.**

حکمت: خیلی درد دارد. این سینما

شهلا اعزاز: در شرایط امروزی ایران مشکلات مربوط به زنان بسیار زیاد است؛ از شریطی که برای ازدواج مجدد در حال حاضر وجود دارد تا مشکل ازدواج کودکان که کلیه فعالیت‌ها برای محافظت از این کودکان به جایی نرسیده است. مشکلات اجتماعی به حدی زیاد است که برای فعالان اجتماعی نامشخص است در مورد کدام مشکل فعالیت‌کنند

منیژه حکمت: سینمای اجتماعی چه با نگاه شاعرانه یا آسیب‌شناسانه همیشه گل سرسبد سینمای ایران بود اما الان دیگر نیست. کسی جرأت ساخت این فیلم‌ها را ندارد. هیچ کس حامی نیست حتی خودمان! یک زمان اگر رخشان بنی‌اعتماد فیلم می‌ساخت همه پشتش بودیم اما الان تنها شده‌ایم

لیلا ارشد: قانون باید چند قدم از جامعه جلوتر باشد و مردم تلاش کنند تا خود را با قانون هماهنگ کنند. قوانین عقب‌مانده مورد پذیرش جامعه نیست. هر چقدر در مسیر آگاهی جامعه قدم برداریم شرایط بهتر می‌شود. خب این آگاهی دادن برای گروه‌های صاحب قدرت احساس خطر ایجاد می‌کند

ارشد: خب این آگاهی دادن برای گروه‌های صاحب قدرت احساس خطر ایجاد می‌کند.

ارشد: خب این آگاهی دادن برای گروه‌های صاحب قدرت احساس خطر ایجاد می‌کند. ■ **حکمت:** به نظر من کاملاً فکر شده است، اصلاً قائل به این نیستم که پای منافع مادی سینمدار در میان است و تصادفی است. می‌خواستند سر فیلمسازان جریان‌ساز اجتماعی بلایی بیاورند تا آنها را زمین می‌زنند. فیلمسازان اجتماعی که نه جزو دار و دسته پولشویی هستیم و نه

محدودتر است و ارتباط با آن کمتر است اما سینما مدیای فراگیرتری است و چنان لبت می‌کنند که دیگر نتوانی روی پا بایستی. تو می‌مانی و بدهی‌های یک فیلم. چاره‌ای نداری جز این که به ساخت فیلمی پناه ببری که بخشی از آن را جبران کند. اگر چه آنقدر پول بی‌محابا و شائبه‌دار به سینما ریخته‌اند که هزینه دستمزد‌ها بالا رفته و دیگر نمی‌توانی فیلم بسازی. من برای «جاده قدیم» دو میلیارد هزینه کردم اما اگر الان بخواهم آن را بسازم حداقل باید ۴ میلیارد برای آن خرج کنم. خیلی حساب شده عمل کردند.

ارشد: به عنوان مثال شرایط ضمن عقد کاملاً قانونی و قابل رؤیت است اما افرادی که در حوزه تربیت جنسی و آموزش شرایط ضمن عقد فعالیت می‌کردند دچار مشکلاتی شدند. در حالی که آگاه کردن جوانان نسبت به شرایط و وظایف خودشان می‌تواند کمک کننده باشد.

حکمت: «برخورد می‌شود» با هر پیشرفتی در این مسیر برخورد می‌شود، ۴۰ سال است با این کلمه «برخورد می‌شود» تهدید می‌شویم.

ارشد: ما یک خرده فرهنگ داریم که تصور این است که اگر آنها از شرایط موجود آگاه شوند آسیب‌ناست اما این نگاه با توجه به گستردگی فضای مجازی کاملاً خطاست. از این فرصت برای آگاهی دادن به جامعه استفاده کنیم. این آگاهی‌ها باعث می‌شود که زنان توانایی‌هایشان را بشناسند و زندگی سالمی بسازند و در نهایت اگر این جریان شکل بگیرد شرایط اجتماعی بهتر می‌شود و ثمره‌اش به کل جامعه می‌رسد. با ناآگاه‌نگه داشتن و تصویب قوانین برخلاف خواسته مردم دنبال چه هدفی هستیم؟ تصویب قانون مجوز ازدواج دختر و پدرخوانده مورد تمسخر جامعه قرار گرفته در حالی که قانون باید چند قدم از جامعه جلوتر باشد و مردم تلاش کنند تا خود را با قانون هماهنگ کنند. قوانین عقب‌مانده مورد پذیرش جامعه نیست. هر چقدر در مسیر آگاهی جامعه قدم برداریم شرایط بهتر می‌شود.

اعزاز: در مورد قوانینی که از شرایط اجتماعی عقب‌تر هستند شاید بد نیست اشاره‌ای شود به مردم در شرایط کنونی که قوانین به جای کمک به آنان مشکلاتی را باعث می‌شوند، راه حل‌هایی شخصی برای خود انتخاب می‌کنند. اما دادن آگاهی به افراد جامعه برای داشتن یک زندگی خانوادگی سالم، رفتار مناسب جامعه مدنی از طریق ارائه نشست‌های مختلف ووبان شرایطوهمچنین تهیه فیلم‌های اجتماعی باعث شده‌است که در میان قشر جوان تحصیلکرده رفتارهایی مناسب زندگی در بین دختران و پسران جوان می‌بینیم و دیگر شرایط مردسالاری قدیمی در خانواده‌ها وجود ندارد. مردها تغییرعقیده داده‌اند و زنان آگاه‌تر شده‌اند و اعتماد به خود پیدا کرده‌اند و از خود در برابر نابرابری‌ها دفاع می‌کنند. ارائه واقعیات اجتماعی و آگاه‌سازی افراد از مضرات رفتارهای نامناسب به بهبود روابط میان افراد جامعه کمک خواهد کرد و امیدوارم فیلم‌های اجتماعی که باز تأکید می‌کنم از همه رسانه‌ها بر دیشتری دارد، بیش‌رو بیش‌تر ساخته شود.

سینمای ایران

این زن حرف نمی‌زند

موضوع خشونت علیه زنان با آزار جنسی تابویی است که هم در جامعه کمتر درباره‌اش صحبت می‌شود، هم در سینما و تلویزیون. عرف و سنت آنچنان در این مورد، سنگتگرو محافظه‌کار است که صدای زنان خشونت دیده معمولاً کمتر به گوش مراجع قانونی رسیده است. آزار زنان در داخل خانه‌ها، محدود به یک دوره خاص نبوده و متأسفانه با گذشت زمان شکل آن تغییر کرده و گاه جلوه‌هایی هراسناک و دهشت بار گرفته است.

در بعضی مناطق ایران، خشونت و آزار زنان و دختران نهادینه شده و نسل در نسل پذیرفته شده است. افزایش آمار زنان تحصیلکرده و تلاش نهادهای مردمی برای رفع تبعیض علیه زنان باعث شده مقاومت‌هایی علیه این سنت‌های پوسیده شکل بگیرد، با این همه حتی اگر قطره‌ای از این دریا به فیلم‌ها یا سریال‌ها راه پیدا کند، معمولاً تیغ ممیزی آن را جرح و تعدیل می‌کند.

ماه رمضان امسال در سریال «کمکم کن» ساخته محمدمهدی عسگریور سکانس آزار یکی از شخصیت‌ها کوتاه شد، مدت‌هاست فیلم «خانه پدری» ساخته کیانوش عیاری به دلیل فصلی که دختر خانواده توسط پدرش کشته می‌شود، مشکل اکران پیدا کرده است. معمولاً آثاری که به این بخش از زندگی زنان اشاره دارند براحتی روی پرده نمی‌روند. با این حال تعدادی از فیلمسازان توانسته‌اند بخشی از خشونت پنهان و عریان علیه زنان را به تصویر بکشند.

«دو زن» (۱۳۷۷) اثری پیشرو درباره زنان است که تحت تأثیر فضای پس از دوم خرداد ساخته شده. فیلمساز در قالب اثری داستاگو از غلبه فرهنگ مردسالار بر زندگی فردی و اجتماعی زنان انتقاد کرده. فرشته (نیکی کریمی) که سرشار از استعداد و آرزوست به دلیل تعصب و زیاده خواهی حسن (محمدرضا فروتن) و احمد (آتیلا پسیانی) گرفتار سرنوشتی تلخ و اندوهناک می‌شود. خشونت در «دو زن» هم فیزیکی است، هم برآمده از سنت و دیدگاه‌های عرفی نسبت به زن و جایگاه فردی و اجتماعی او.

در سال ۱۳۸۰ داریوش مهرجویی در یکی از متفاوت‌ترین فیلم هایش، «بمانی» داستان زندگی سه دختر ایلامی را به تصویر کشید. مدینه که به دلیل حرف زدن با سربازی جوان، توسط برادران و پدرش کشته شد، نسیم که دانشجوی رشته پزشکی بود و به دلیل مخالفت پدر با ادامه تحصیل مجبور به خودسوزی شد. بمانی دختر دیگر، به‌خاطر بدهی پدرش به ازدواج مردی مسن درآمد و خودسوزی کرد. فیلم تلخ و تکان دهنده مهرجویی همان طور که انتظار می‌رفت با مخالفت‌هایی مواجه شد.

در «این زن حرف نمی‌زند» ساخته احمد امینی (۱۳۸۱) الهه (لاله اسکندری) قربانی تجاوز می‌شود. فیلمساز با نمایش زندگی و روابط چند جوان، اعتبار و بزهکاری را یکی از زمینه‌های خشونت علیه زنان مطرح می‌کند. در سال‌های آغازین دهه هشتاد، تحت تأثیر فضای باز اجتماعی و فرهنگی، ورود به مسائل زنان در سینما پررنگ‌تر شد. انتقاد از قواعد مردسالارانه و لزوم احقاق حق زنان در این دوره و در آثار اجتماعی بیشتر از قبل است. اقبال تماشاگران به این نوع آثار، نشان دهنده تأثیر آن بر جامعه است.

در «من مادر هستم» ساخته فریدون جیرانی (۱۳۹۱) تصویری تازه از خشونت علیه زنان دیده می‌شود؛ تصویری که از نگاه کلیشه‌ای فاصله دارد و بحران را تنها در طبقه فرودست و محروم جست‌وجو نکرده است.

فیلمساز با انتقاد از زوال ارزش‌های اخلاقی و انسانی در یک طبقه، آوا (باران کوثری) را که نماد سرزندگی، جوانی و شور است قربانی خطای بزرگ‌ترها می‌داند. «من مادر هستم» از معدود آثار سینمایی است که خشونت علیه زنان را در طبقه مرفه به تصویر کشیده است.

در «فروشنده» (۱۳۹۵) رعنا (ترانه علیدوستی) قربانی خشونت می‌شود و این بحران، زندگی فردی و اجتماعی او را تا مرز نابودی پیش می‌برد. فرهادی در این فیلم تأثیر خشونت را تنها بر فرد خشونت دیده محدود نکرده. تغییر شخصیت عماد (شهاب حسینی) نشان دهنده ابعاد اجتماعی خشونت است. فرهادی در این فیلم توقف خشونت و بخشش را راهکار اصلی برای تداوم نیافتن این موضوع و تکرار آن می‌داند. رعنا تنها قربانی آن حادثه تلخ نیست، خانواده مرد خاطی و عماد هم به اندازه رعنا از این اتفاق سهمگین ویران شده‌اند.

فیلم «جاده قدیم» ساخته منیژه حکمت یکی از تازه‌ترین تجربه‌های سینمای ایران با موضوع خشونت علیه زنان است.

حکمت در این فیلم به حال و هوای درونی زنی که مورد تعرض قرار گرفته نزدیک شده و سعی کرده تغییر روحیه، عادت‌ها و رفتارهای فردی و اجتماعی چنین زناتی را به تصویر بکشد. در این فیلم، مانند «فروشنده» جهان زنی که در معرض خشونت قرار گرفته سرشار از ترس، تباهی و تردید است و بازگشت به زندگی گذشته دشوار به نظر می‌رسد.

۲

یادداشت

مهدیه املنی‌پور روزنامه نگار

عکس: ابوالفضل سنجایی/ایران

که کلیه فعالیت‌ها برای محافظت از این کودکان به جایی نرسیده است. مشکلات اجتماعی به حدی زیاد است که برای فعالان اجتماعی نامشخص است در مورد کدام مشکل فعالیت کنند و فراموش نکنیم که اکثر گروه‌ها فعالیت داوطلبانه دارند و با توجه به شرایط اقتصادی و زمان انجام فعالیت داوطلبانه تا چه مدت می‌توان فعال بود. مشکلات موجود در برابر فعالان بسیار زیاد است و دلگرمی برای آنان ناچیز.

فیلم‌های پُرفروش هفته قرار گیرد. این فیلم به کارگردانی رحیم بهبودی‌فر بعد از اکران در ۱۲۵ سالن سینما در مجموع دو میلیارد و ۱۵ میلیون تومان فروخته است.

بازیگران فیلم کمدی «هشتگ» نیوشا ضیغمی، بهاره رهنما، بیژن بنفشه‌خواه، حدیث فولادوند، محمدعلی کیانی، مهرداد فلاحتگر، ارسلان قاسمی، امید روحانی، محسن ملکی و سیدجواد هاشمی هستند. در

«هشتگ»

هم چشمی مادران همکلاسی‌های خود را می‌بیند پیشنهادی به مدیر مدرسه می‌دهد.

«عرق سرد»

«عرق سرد» ساخته سهیل بریقی که از نمایش در سالن‌های سینمایی حوزه هنری محروم شده این هفته ۳۲۵ میلیون تومان فروخته است. این فیلم پس‌از چهار هفته نمایش در ۵۷ سالن سینما در مجموع، یک میلیارد و ۲۲۶

میلیون تومان فروخته و اکنون در رده پنجم پرفروش‌های هفته قرار گرفت. قصه فیلم درباره دختر فوتبالیستی است که حشش را تضییع می‌کند و مانع از حضورش در فینال بازی‌های آسیایی می‌شوند. باران کوثری در این فیلم در نقش یک دختر فوتبالیست به‌نام افروز اردستانی ظاهر می‌شود و لیلی رشیدی نقش وکیل شخصیت اصلی فیلم (افروز اردستانی) را ایفا می‌کند. امیر جدیدی، هدی زین العابدین و سحر دولت‌شاهی

دیگر بازیگران اصلی فیلم سینمایی «عرق سرد» هستند.

«پیشونی سفید ۲»

فیلم سینمایی «پیشونی سفید ۲» نماینده سینمای کودک در اکران نیز در دومین هفته نمایش خود فروش ۲۳۰ میلیون تومانی داشته است. این فیلم پس از دو هفته نمایش در ۶۴سالن سینما در مجموع ۸۱۱ میلیون تومان فروخته شده و سیر صعودی قابل توجهی است. در

«پیشونی سفید ۲»

خلاصه داستان این فیلم آمده است: «اختاپوس» از درون یک غار، امورات قلعه را فرمانروایی می‌کند. او برای به دام انداختن آهوها و نوشیدن عصاره بازمی‌آید. لیلیا اتادی، امیر غفارمنش، اما آهوها با نقشه «پیشونی سفید» از قلعه فرار می‌کنند. از سوی دیگر مادر «آهوی پیشونی سفید» برگشته تا آهو را از «سالارا» یعنی پدر خوانده‌اش پس بگیرد و «پیشونی سفید» به دلیل رنجش از سالارا، می‌خواهد به پیش

مادرش بازگردد اما... در این فیلم پُربازیزگهرنمندانی چون ترلان پروانه، ارسلان قاسمی، امیررضا احمدی، محمدرضا شریفی‌نیا، پژمان بازغی، لیلیا اتادی، امیر غفارمنش، هومن حاجی‌اللهی، حسام نواب صفوی، ساغر عزیزی، امیر سهیلی، سیدجواد هاشمی، ابراهیم شفیعی، داریوش پیرو، یوسف طاهریان، رکسانا وطن‌خواه، فرزانه زهره‌وند و ساناز نادری ایفای نقش می‌کنند.